

Hösten 1994 gick Jari Peltomäkis önskan i uppfyllelse på Valsörarna; första ringmärkta fjällvråken. – Foto: Tom Backlund.

OBSERVATIONER AV FJÄLLVRÅKENS FLYTTNING PÅ VALSÖRARNA VÅREN 1992

Redan i slutet av mars kan man se den första fjällvråken (*Buteo lagopus*) flygande norrut över ett vintrigt landskap. Troligen rör det sig om en gammal fjällvråksbane, som har bråttom att reservera en bra häckningsplats åt sig. Vårens första fjällvråkar bryr sig varken om motvinden eller om Kvarkens öppna isvidder. Huvudtrupperna anländer dock först under de varma dagarna i april.

Fjällvråken är såtillvida en intressant rovfågelsart, att man kan i fält bestämma både ålder och dessutom de äldre fåglarnas kön. Enligt tidigare års "jag har på känn" metod, verkade det som om att de gamla fjällvråksbanorna anländer först, sedan kommer de gamla honorna och sist kommer de subadulta fåglarna, som inte har någon brådska till häckningsplatserna.

Våren 1992 var det vår bestämda avsikt att ta reda på om det låg någon sanning i detta antagande. Fanns det någon bättre plats än Valsörarna att följa fjällvråkssträcket från? En bra utrustad stationsbyggnad och fungerande transporter. När dessutom stationschefen ordnade med dagtraktamente kunde platsen inte ha varit bättre vald.

Bakslag, "takatalvi"

April månad våren 1992 kan beskrivas med ett enda ord "takatalvi". Tio dagar under bemanningsperioden blåste det över 10 m/s och den rådande vindriktningen var nordlig. Bara under sju dagar steg temperaturen över nollsträcket och inte ens då med många grader. Det snöade också under flera dagar. De här arktiska förhållandena förklarar säkert varför summan fjällvråkar blev så mager. Det var först den varma perioden i slutet av april, som förde med sig huvuddelen av fjällvråkarna till Finland. Vår undersökningsperiod inföll således lite för tidigt.

Undersökningen

Observationerna startade den 3.4 men de första fjällvråkarna sågs först den 6.4. Vår tabell börjar fr.o.m. detta datum. Det kalla och blåsiga vädret i slutet av perioden satte punkt för följet av fjällvråkssträcket som nu sakta kommit igång. De sista fjällvråkarna som ålders- och könsbestämdes sågs den 18.4, fastän observationerna fortsatte t.o.m. den 23.4.

Den här sammanställningen behandlar perioden 6.4-18.4. Under perioden sågs 254 säkra fjällvråkar, av vilka 101 åldersbestämdes och 75 könsbestämdes (Tab. 1).

Tabell 1. Fjällvråkssträcket 6-18.4.-92 på Valsörarna, obestämd=fjällvråk, dock ej ålders-/könsbestämd.

	AD♂	AD♀	AD	3k	2k	obest.	Tills.
6.4	1					2	3
7.4	10	1		1	1	14	27
8.4	3		1				4
9.4	5		3				8
10.4	7	2				7	16
11.4						6	6
12.4	2	1	1			4	8
13.4							0
14.4	3	2	2	1	1	5	14
15.4						2	2
16.4						17	17
17.4	21	12	1	4	2	62	102
18.4	3	3	6	1		34	47
	55	21	14	7	4	153	254

Den relativt sett lilla delen mera noggrant bestämda fjällvråkar 40%, beror delvis på att en stor del av fåglarna flög förbi observationsplatsen på relativt långt avstånd, ibland upp till 1 km bort.

Vi försökte också fånga fjällvråkar med hjälp av 3 slagfällor. Fällorna var i bruk sammanlagt 220 timmar. Vår fångst stannade vid en ung duvhökshona. Som lockbete hade vi tre tamduvor, vilka Dick Forsman hade använt med framgång vid fjällvråksfångst på hösten. Många gånger såg vi en fjällvråk rakt ovanför fällan, men de gamla fåglarnas flyttningsinstinkt är så stark på våren att fångsten inte lyckas.

Slutledning

Materialet blev ohjälpligt för tungt för att dra några som helst säkra slutsatser. Hur som helst kan man anta, att det i slutet av april sker en ökning av andelen icke adulta hanar. Eller fortfarande "verkar det som" om de gamla hanarna anländer först. Dessutom fick man en känsla av att fjällvråken flyttade i löst sammansatta

Med en snösparv i handen på fågelstationens trappa, april 1992. – Foto: Jari Peltomäki.

grupper och mycket ofta parvis. Parbildningen verkar kunna ske redan i övervintringsområdet.

Vad hade vi behövt göra?

Vi borde ha koncentrerat oss enbart på en sak; nämligen att bestämma ålder och kön på så många fåglar som möjligt. Nu gjorde vi dessutom filmen "Ringmärkaren", vi ringmärkte småfåglar och samtidigt försökte vi märka rovfåglar.

Den nu granskade perioden är enbart två veckor. Genom att förlänga den aktiva observationen in i maj skulle vi ha fått en längre tidsperiod och därmed också tydligare skillnader i flyttingens framskridande.

Tack till OA för stipendiet och till stationschefen för arrangemanget. Tack till Johan Rajander och Ari Rantamäki för observationshjälpen, och ett speciellt tack till Ingvar Fagerholm för fisken.

Referenser:

- Forsman, D. 1992: Piekanan iän ja sukupolven määrittäminen. – Lintumies 1:28-33.
- Forsman, D. 1993: Suomen haukat ja kotkat, s. 148-15 – Kirjayhtymä, Helsinki.
- Forsman, D. 1984: Rovfågelsguiden – Lintutieto Oy, Helsinki.